

TO:

FROM: Ecuații diferențiale - curs - 10.10.2017

Teoria elementară a ec. dif.I. Ec. dif. scalare

1. Ec. cu variabile scalare
2. Ec. liniare scalare
3. Ec. afine scalare

II. Ecuații Bernoulli

$$\frac{dx}{dt} = a(t)x + b(t)x^\alpha$$

 $a(t), b(t): I \subseteq \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ cont
 $\alpha \in \mathbb{R} \setminus \{0, 1\}$

$$\alpha = 0 \quad x' = a(t)x + b(t)$$

$$\alpha = 1 \quad x' = a(t)x + b(t) \quad x = \frac{(a(t) + b(t))}{c(t)}$$

Prop. (Principiul variației constantelor)Fie $A(\cdot)$ primitivă a lui $a(\cdot)$ At. $\alpha(\cdot): I \rightarrow \mathbb{R}$ e sol. a ec. $(\Leftrightarrow) \exists c(\cdot)$ sol. a ec. cu var. sep. $\frac{dc}{dt} = e^{(1-\alpha)A(t)} b(t) c^\alpha$ a. r. $y(t) = c(t) \cdot e^{A(t)}$ Dem.: \Rightarrow " Fie $e(t) := p(t) e^{-A(t)} + b(t)(e(t) + e^{A(t)})^\alpha$

$$e(t) e^{A(t)} + e(t) e^{A(t)}$$

$$b(t) \text{ sol. } \Rightarrow (e(t) e^{A(t)})' = a(t) e(t) e^{A(t)} + b(t) (e(t) e^{A(t)})^\alpha$$

$$\text{Fie } e(t) := p(t) e^{-A(t)} \Rightarrow p(t) = c(t) e^{A(t)}$$

$$p(\cdot) \text{ sol. } \Rightarrow (c(t) e^{A(t)})' = a(t) c(t) e^{A(t)} + b(t) (c(t) e^{A(t)})^\alpha$$

$$\Rightarrow c'(t) = b(t) c^\alpha(t) e^{(1-\alpha)A(t)} \quad \text{OK}$$

$$\begin{aligned} \Leftarrow " \quad p(t) &= c(t) e^{A(t)} \Rightarrow p'(t) = c'(t) e^{A(t)} + c(t) e^{A(t)} a(t) = \\ &= e^{(1-\alpha)A(t)} b(t) c^\alpha(t) e^{A(t)} + c(t) e^{A(t)} a(t) = \\ &= e^{A(t)} c^\alpha(t) b(t) + p(t) a(t) = (p(t))^\alpha b(t) + p(t) a(t) \end{aligned}$$

$$\text{Algoritm: } \frac{dx}{dt} = a(t)x + b(t)x^\alpha$$

1. Construcția ec. liniară asociată $\frac{d\bar{x}}{dt} = a(t)\bar{x}$
 Scriem sol. generală $\bar{x}(t) = c e^{A(t)}$

2. Variația constantelor

Căutăm sol. de forma $x(t) = e^{A(t)} c(t)$ $x(\cdot)$ sol. $\Rightarrow c'(t) = e^{(1-\alpha)A(t)} b(t) c^\alpha(t)$ ec. cu var. sep. \rightarrow Vezi Algoritm5. Ecuații Riccati

$$\frac{dx}{dt} = a(t)x^2 + b(t)x + c(t) \quad a(\cdot), b(\cdot), c(\cdot): I \subseteq \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R} \text{ cont.}$$

Liouville $x' = x^2 + t^2$ nu e integrabilă prin cuadraturăCaz particular: se cunoaște o sol. particulară $p_0(\cdot)$

Prop: Fix $p_0: I \subset \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ sol. a ec.

At. $p: I \rightarrow \mathbb{R}$ e sol. a ec. $\Leftrightarrow \psi(t) = \varphi(t) - p_0(t)$ e sol. uni ec. Bernoulli:

$$\psi' = 2a(t)p_0(t) + b(t)\psi + a(t)\psi^2$$

Dem. " \Rightarrow " $p(\cdot), p_0(\cdot)$ sol. $\Rightarrow \begin{cases} \psi'(t) = a(t)\psi^2(t) + b(t)\psi(t) + c(t) \\ p_0'(t) = a(t)p_0^2(t) + b(t)p_0(t) + c(t) \end{cases}$

$$\psi(t) = p(t) - p_0(t) \Rightarrow p(t) = \psi(t) + p_0(t)$$

$$(\psi(t) + p_0(t))' = a(t)(\psi(t) + p_0(t))^2 + b(t)(\psi(t) + p_0(t)) + c(t)$$

$$\psi'(t) + p_0'(t) = a(t)\psi^2(t) + 2a(t)\psi(t)p_0(t) + a(t)p_0^2(t) + b(t)\psi(t) + b(t)p_0(t) + c(t)$$

$$\psi'(t) = (2a(t)p_0(t) + b(t))\psi(t) + a(t)\psi^2(t)$$

$$" \Leftarrow " $\psi(t) = \varphi(t) - p_0(t)$ $p_0(\cdot)$ sol $\Rightarrow p_0'(t) = a(t)p_0^2(t) + b(t)p_0(t) + c(t)$$$

$$p(\cdot)$$
 sol $\Rightarrow \psi'(t) = (2a(t)p_0(t) + b(t))\psi(t) + a(t)\psi^2(t)$

$$(\varphi(t) - p_0(t))' = (2a(t)p_0(t) + b(t))(\varphi(t) - p_0(t)) + a(t)(\varphi(t) - p_0(t))^2$$

$$p'(t) - p_0'(t) = (2a(t)p_0(t) + b(t))p(t) - 2a(t)p_0^2(t) - b(t)p_0(t) + a(t)\varphi^2(t) - 2a(t)p_0(t)\varphi(t)$$

$$p'(t) - p_0'(t) + a(t)p_0^2(t) - a(t)p_0^2(t) - b(t)p_0(t) - c(t)$$

$$\Rightarrow p'(t) = a(t)p^2(t) + b(t)p(t) + c(t) \quad \text{OK}$$

Algorithm: $x' = a(t)x^2 + b(t)x + c(t)$, $p_0(\cdot)$ sol.

$$\text{S.V.}: y = x - p_0(t) \quad [y(x) = x(t) - p_0(t) \Rightarrow x(t) = y(t) + p_0(t)]$$

$$x(\cdot)$$
 sol. $\Rightarrow y' = (2a(t)p_0(t) + b(t))y + a(t)y^2 \rightarrow$ ec. Bernoulli, vari algorithm
 $\Rightarrow y(t) = \dots \Rightarrow x(t) = y(t) + p_0(t)$

Ec. omogene

$$\frac{dx}{dt} = f\left(\frac{x}{t}\right)$$

$f: D \subset \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ cont.

Prop: $p(\cdot): I \subset \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ e sol. a ec. omogene $\Leftrightarrow \psi(\cdot): I \rightarrow \mathbb{R}$, $\psi(t) = \frac{p(t)}{t}$ e sol. a ec. in var. sep.

$$\frac{dy}{dt} = \frac{f(y) - y}{t}$$

Dem: " \Rightarrow " $\psi(t) = \frac{p(t)}{t} \Leftrightarrow p(t) = t \cdot \psi(t)$ $p(\cdot)$ sol. $\Rightarrow (t \cdot \psi(t))' = f\left(\frac{t \cdot \psi(t)}{t}\right)$

$$t\psi'(t) + \psi(t) = f(\psi(t)) \quad \psi'(t) = \frac{f(\psi(t)) - \psi(t)}{t} \quad \text{OK}$$

TO:

FROM:

$$C = " \psi(t) = \frac{b(t)}{t} \quad \psi(\cdot) \text{ sol. } \left(\frac{b(t)}{t} \right)' = \frac{f\left(\frac{b(t)}{t}\right) - \frac{b(t)}{t}}{t}$$

$$\frac{b'(t)t - b(t)}{t^2} = \frac{t f\left(\frac{b(t)}{t}\right) - b(t)}{t^2} \Rightarrow b'(t) = f\left(\frac{b(t)}{t}\right) \text{ OR}$$

Algorithm: $\frac{dx}{dt} = f\left(\frac{x}{t}\right)$

S.V.: $y = \frac{x}{t} \quad (y(t) = \frac{x(t)}{t} \Leftrightarrow x(t) = t \cdot y(t))$

$x(\cdot)$ sol $\Rightarrow y' = \frac{f(y) - y}{t}$ ec. cu var. sep. \Rightarrow vezi Algorithm $\Rightarrow y(t) = \dots$
 $\Rightarrow x(t) = t y(t) = \dots$

ii Ec. de ordin superior care admit reducerea ordinului

Def: $qF(\cdot, \cdot): D \subseteq \mathbb{R} \times \mathbb{R}^{n+1} \rightarrow \mathbb{R}$ def. ec. dif. de ordin n $F(t, x, x', \dots, x^{(n)}) = 0$

b) $\psi: I \subseteq \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ este sol. a ec. dacă este de n ori derivabilă și verifică $F(t, \psi(t), \psi'(t), \dots, \psi^{(n)}(t)) = 0$

1) $\forall k) F(t, x^{(k)}, x^{(k+1)}, \dots, x^{(n)}) = 0, k \geq 1$

S.V. $y = x^{(k)} \Rightarrow F(t, y, y', \dots, y^{(n-k)}) = 0 \Rightarrow y(t) = \dots$
 $\Rightarrow x(t) = \dots$

2) $F(t, \frac{x'}{x}, \frac{x''}{x}, \dots, \frac{x^{(n)}}{x}) = 0$

S.V.: $y = \frac{x'}{x} \quad (\forall x(\cdot) \text{ sol.}, \text{ s.v. def. } y(\cdot) \text{ după regula } y(t) = \frac{x'(t)}{x(t)})$
 $\Rightarrow G(t, y, y', \dots, y^{(n-1)}) = 0 \Rightarrow y(t) = \dots \Rightarrow x' = y(t) x \text{ ec. liniară} \Rightarrow x(t) = \dots$

3) Ec. autonome $F(x, x', \dots, x^{(n)}) = 0$

S.V. $x' = y(x)$

Se caută o funcție $y(\cdot)$ a. p. $x'(t) = y(x(t))$

$\Rightarrow G(x, y, y', \dots, y^{(n-1)}) = 0$

4) Ec. de tip Euler

$F(x, tx', t^2 x'', \dots, t^m x^{(m)}) = 0$

S.V. $|t| = e^s \rightarrow t = e^s, t > 0$
 $\rightarrow t = -e^s, t < 0$

$t = e^s \quad \forall x(\cdot) \text{ sol. a ec. s.v. def. } y(\cdot) \text{ după regula } y(s) = x(e^s) \Leftrightarrow x(t) = y(\ln t)$

Notiuni fundamentale

$\frac{dx}{dt} = f(t, x) \quad f(\cdot): D \subseteq \mathbb{R} \times \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$

Problema Cauchy: Se știe $f(\cdot)$ care def. ecuația $x' = f(t, x)$ și $(t_0, x_0) \in D$ condiție inițială

Se caută $\psi(\cdot): I \subseteq \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}^n$ soluție a ec. cu $\psi(t_0) = x_0$

În ac. caz, spunem că ψ este sol. a problemei Cauchy (t_1, t_0, x_0)

Def: Spunem că $f(\cdot)$ (sau ec. $x' = f(t, x)$) admite proprietatea de:

a) existență locală (E.L.) în $(t_0, x_0) \in D$ dacă $\exists I_0 \in \mathcal{V}(t_0) \exists \varphi(\cdot): I_0 \rightarrow \mathbb{R}^n$ sol. a pb. Cauchy dată de (t_0, x_0)

b) unicitate locală (U.L.) în $(t_0, x_0) \in D$ dacă $\forall \varphi_i: I_i \rightarrow \mathbb{R}^n, i=1,2$ soluții ale ec. pb. Cauchy
 $\nexists (t, x_0) \nexists I_0 \in \mathcal{V}(t_0)$ a.î. $\varphi_1|_{I_1 \cap I_2 \cap I_0} = \varphi_2|_{I_1 \cap I_2 \cap I_0}$

c) existență globală (E.G.) în $(t_0, x_0) \in D$ dacă $D = I \times G$ ($I \subseteq \mathbb{R}, G \subseteq \mathbb{R}^n$) pe $\exists \varphi(\cdot): I \rightarrow \mathbb{R}^n$
 Soluție a pb. Cauchy (t_0, x_0)

d) unicitate globală (U.G.) în $(t_0, x_0) \in D$ dacă $\forall \varphi_i: I_i \rightarrow \mathbb{R}^n, i=1,2$ sol. a. prob. Cauchy (t_0, x_0)
 $\varphi_1|_{I_1 \cap I_2} = \varphi_2|_{I_1 \cap I_2}$

Prop: „Ecuația integrală asociată unei ecuații diferențiale”

Fie $f(\cdot): D \subseteq \mathbb{R} \times \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ cont., $\frac{dx}{dt} = f(t, x)$

At. $\varphi(\cdot): I \subseteq \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}^n$ sol. „ \Leftrightarrow ” 1. $\varphi(\cdot)$ continuă
 2. $\varphi(t) = \varphi(t_0) + \int_{t_0}^t f(s, \varphi(s)) ds \quad \forall t, t_0 \in I$

Dem: „ \Rightarrow ” $\varphi(\cdot)$ sol. $\Rightarrow \varphi(\cdot)$ derivabilă $\Rightarrow \varphi(\cdot)$ continuă
 $\Rightarrow \varphi'(s) = f(s, \varphi(s)) \quad \forall s \in I \quad \Big| \int_{t_0}^t$
 $\varphi(t) - \varphi(t_0) \stackrel{L.N.}{=} \int_{t_0}^t \varphi'(s) ds = \int_{t_0}^t f(s, \varphi(s)) ds$

„ \Leftarrow ” $\varphi(\cdot)$ cont., $f(\cdot, \cdot)$ cont. $\Rightarrow s \mapsto f(s, \varphi(s))$ cont. $\Rightarrow \int_{t_0}^t f(s, \varphi(s)) ds$ derivabilă $\stackrel{2}{\Rightarrow}$

$\stackrel{2}{\Rightarrow} \varphi(\cdot)$ derivabilă $\stackrel{(1)}{\Rightarrow} \varphi'(t) = f(t, \varphi(t))$ OK

T. Peano (Existență locală a sol.)

Fie $f(\cdot, \cdot): D \subseteq \mathbb{R} \times \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ $f(\cdot, \cdot): D = \tilde{D} \subseteq \mathbb{R} \times \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ continuă $\frac{dx}{dt} = f(t, x)$

At. $f(\cdot, \cdot)$ admite propr. de E.L. pe D ($\forall (t_0, x_0) \exists I_0 \in \mathcal{V}(t_0)$)

$\exists \varphi(\cdot): I_0 \rightarrow \mathbb{R}^n$ sol. cu $\varphi(t_0) = x_0$